

ÅRSRAPPORT 2017

Kompetansesenter rus – region vest Stavanger ved Rogaland A-senter as

INNHold

Korus vest stavanger, årsrapport 2017	4
Kap.1 Rusmiddelforebygging som en del av folkehelsearbeidet	5
Kap. 1.1 Vurdering av måloppnåelse	5
Kap. 1.2 UngData og Hurtig Kartlegging og Handling (HKH)	5
Kap. 1.3 Planlegging etter Plan- og bygningsloven.....	6
Kap. 1.4 Ansvarlig alkoholhåndtering.....	6
Kap. 1.5 Rusmiddelforebyggende arbeid i skolen.....	7
Kap. 1.6 Arbeidsliv og rus – alor.....	7
Kap. 1.7 Aldring og rus	9
Kap. 2 Tidlig Intervensjon (TI)	100
Kap. 2.1 Vurdering av måloppnåelse	100
Kap. 2.2 Kvantitativ del	11
Kap. 2.3 Bedre tverrfaglig Innsats – BTI.....	12
Kap. 2.4 Opplæringsprogrammet «Barn i Rusfamilier” – BIR.....	13
Kap. 2.5 ”Mot til å se - evne til å handle”	13
Kap. 2.6 Tidlig inn – oppfølging av «FRIDA»	14
Kap. 2.7 Motiverende samtale	14
Kap. 3 Rusbehandling.....	15
Kap. 3.1 Vurdering av måloppnåelse.....	15
Kap. 3.2 Kompetansetiltak rettet mot det kommunale rusarbeidet.....	16
Kap. 3.3 Nasjonal overdosestrategi 2013-2018.....	19
Kap. 3.4 Legge til rette for at kommuner tilbys og tar i bruk BrukerPlan.....	20

Kap. 3.5 Opplæring i tvangsbestemmelsene i Helse- og omsorgstjenesteloven kap. 10.....	21
Kap. 3.6 Implementering av nasjonal faglige retningslinjer.....	21
Kap. 3.7 Bolig for velferd.....	21
Kap. 4 Forskning.....	22
Kap. 5 Nasjonale funksjoner og særskilte oppdrag.....	24
Kap. 5.1 Tiltak for å styrke samhandling mellom sektorer, tjenester og nivå.....	24
Kap. 5.2 WIRUS-studien (Workplace Interventions preventing Risky Use alcohol and Sick leave).....	26
Kap. 6 Øvrige oppgaver	28
Kap. 7 Administrasjon og forvaltning.....	28
kap. 7.1 Kommunikasjon, informasjon og profilering.....	29
Kap. 8 Oversikt over ansatte ved KoRus vest Stavanger i 2017 – antall, årsverk og kompetanse.....	311
Kap. 9 Regnskap for KoRus vest Stavanger – 2017.....	322

KORUS VEST STAVANGER, ÅRSRAPPORT 2017

Samfunnsoppdraget

Kompetansesentrene sitt samfunnsoppdrag er å styrke kunnskapen og kompetansen på sine respektive fag- og arbeidsområder. Helsefremmende og forebyggende arbeid, arbeid ut mot tjenestene og tverrsektorielt arbeid skal vektlegges. Sentrene skal gjennom kunnskapsformidling og implementeringsstøtte bidra til at praksisfeltet tar i bruk kunnskapsbaserte og effektive tiltak og metoder. Sentrene skal legge til rette for kvalitetsutvikling og systematisk brukermedvirkning, og bidra til å synliggjøre og gjøre gyldig både erfarings- og forskningsbasert kunnskap.

Overordnet formål

Kompetansesenter på rusfeltet (KoRus) skal sikre ivaretagelse, oppbygging og formidling av rusfaglig kompetanse og gjennom dette bidra til å oppfylle nasjonale mål på rusfeltet i den enkelte region.

1. KoRus'ene sin primære rolle er å styrke praksisfeltet ved å utvikle forståelse, og formidle og implementere forsknings- og/eller kunnskapsbaserte strategier.
2. Virksomheten skal skje i tett samarbeid med andre regionale aktører, og bidra til å styrke organisering, kompetanse og kvalitetsutvikling på rusfeltet.

Mål og hovedsatsingsområder i 2017

Det overordnede målet i 2017 er å bidra til gjennomføring av målene i Samhandlingsreformen og oppfølging av Stortingsmeldingen på rusfeltet og Folkehelsemeldingen. Videre er det knyttet oppgaver til Opptappingsplanene for rusfeltet.

Sentrenes innsats konsentrerer seg rundt følgende kjerneoppdrag:

1. Rusmiddelforebygging som en del av folkehelsearbeidet
2. Tidlig innsats (og intervensjon)
3. Rusbehandling (på alle nivå)

Det er opprettet faste samarbeidsfora på områdene Tidlig Intervensjon, Ansvarlig alkoholhåndtering, der alle sentrene skal delta. Formålet er å kvalitetssikre og koordinere innsatsen på viktige satsingsområder og bidra til å videreutvikle nasjonale strategier. Videre inviterer Helsedirektoratet til dialogmøter mellom kunnskaps-, ressurs og kompetansesentre inne psykisk helse-, rus-, og vold og traumefeltet. Utover dette gjennomføres det regionale møter mellom KoRus, RKBU/RBUP og RVTS'ene samarbeidsmøter.

KAP.1 RUSMIDDELFOREBYGGING SOM EN DEL AV FOLKEHELSEARBEIDET

KoRus vest Stavanger har i 2017 videreført arbeidet med rusmiddelforebygging og folkehelsearbeidet innen feltene UngData, BrukerPlan, HKH, Ansvarlig Alkoholhåndtering (AAH) og kommunalt planarbeid. Innsatsen er i første rekke rettet mot kommuner i Rogaland fylke, men i noen grad er også kommuner i Hordaland fylke (Helse Fonna) involvert i satsingen – ofte i et samarbeid med andre kompetansesentra som dekker både fylkene Hordaland og Rogaland.

KoRus vest Stavanger har en aktiv rolle i forhold til rusforebygging i arbeidslivet gjennom etablering av alor nettverk i norske private og offentlige bedrifter og virksomheter. Denne satsingen har vært både regional og nasjonal.

KAP. 1.1 VURDERING AV MÅLOPPNÅELSE

KoRus vest Stavanger har i store trekk nådd sine mål for 2017 innen rusmiddelforebygging og folkehelsearbeidet jf. kompetansesenteret sin gjennomføringsplan for 2017.

Områder som kan forbedres er å utvikle virkemidler innen kommunalt planarbeid. Det er også et mål å videreutvikle samarbeidet med Rogaland fylkeskommune om folkehelse, spesielt med tanke på KoRus vest Stavangers medvirkning til søknad om programfylke 2018-2022.

KAP. 1.2 UNGDATA OG HURTIG KARTLEGGING OG HANDLING (HKH)

I uke 8 – 11 ble «Ung i Rogaland 2016» gjennomført. Denne ungdomsundersøkelsen omfattet alle ungdomsskoleelever i fylket, VG 1 på videregående og i flere tilfeller også VG 2. Totalt deltok 15086 ungdomsskoleelever og 7536 elever fra VGS. I regi av kommuner, regioner og Fylkesmannen har KoRus deltatt ved å aktivt spre kunnskapen videre til politikere, ledergrupper, fagfolk innenfor skole, helse og sosial, kultur etc, lærere og elever.

I 2017 har KoRus hatt anledning å fordype seg i resultatene, og bidra med en fordypet analyse av undersøkelsen. Fokus i 2017 har vært å jobbe, sammen med kommuner, fylkeskommune og FM for å skape forståelse for årsakssammenheng i tolkningen av Ungdata, særlig fokus har KoRus hatt på skolens og ulike relasjoners betydning for en god oppvekst. I samarbeid med to fylkeskommunale skoler har KoRus også gjennomført en rekke intervjuer med elever og skolepersonal, for å bedre forstå tallene fra Ungdata. I 2017 har KoRus utvidet ressurssbruken knyttet til Ungdata og det er etablert et Ungdata-team. Hensikten er først og fremst å fordele de administrative oppgavene og oppgaver knyttet til analyse og presentasjon, slik at vi i enda større grad kan bistå kommunene med gode analyser av egne resultater.

Det er KoRus sin vurdering at Ungdata har høy legitimitet i Rogaland, både i fagmiljøer og i politiske miljøer. Vi har nådd frem til personer med overordnet ansvar, og kan nevne vår deltakelse i Ordfører og Rådmannssamlingen i regi av KS eller den årlige rektorsamlingen i regi av Fylkeskommunen, men også jobbet tett med de faggrupper som har ungdommer som sitt fagfelt, f.eks SLT-grupper, lærere eller helsesøstre. Høsten 2017 jobbet vi også tett sammen med fylkeskommunens elevombud og mobbeombud, og presenterte tall på skolenivå, på samtlige fylkeskommunale VGS i Rogaland.

Totalt har KoRus bidratt med 22 presentasjoner eller foredrag med Ungdata som tema i 2017.

Hurtigkartlegging og Handlig (HKH) regnes som et verktøy for i gi oversikt og kunnskap knyttet til utvalgte problemstillinger. I 2017 har KoRus Stavanger veiledet og fasilitert en HKH-kartlegging om sentrumsnære ungdomsgrupperinger som det har vært knyttet bekymring til. HKH-kartleggingen ble initiert av Rogaland Politi og er et samarbeid mellom Stavanger og Sandnes kommune. Gjennom opplæring, innledende konsultasjon, intervjuer med nøkkelpersoner har kartleggingsteamet samlet inn kunnskap om ungdommene og hvilke tiltak som finnes for å ivareta målgruppen. HKH-kartleggingen er nå i en avslutningsfase med utarbeiding av handlingsplan og skriving av rapport.

KAP. 1.3 PLANLEGGING ETTER PLAN- OG BYGNINGSLOVEN

KoRus bistår kommunene i oversiktsarbeidet, med gjennomføring og analyse av blant annet Ungdata og Brukerplan, men også med veiledning i HKH. Dette overtidsarbeidet er sentralt i kommunenes generelle planarbeid. Vi blir ofte invitert som høringsinstans og i noen tilfeller som ekstern ressurs i ulike planleggings- eller koordineringsgrupper. I 2017 ble vi invitert av Sandnes kommune til å delta i den brede faggruppe som fikk anledning til å spille inn viktige temaområder i forbindelse med rulleringen av eksisterende Rusmiddelpolitiske handlingsplan.

KAP. 1.4 ANSVARLIG ALKOHOLHÅNDTERING

Utvikling og satsingsområder innen AAH i regionen

KoRus sin rolle og oppgave i 2017 har vært å bidra til styrking av eksisterende tiltak og nettverk, og bidra inn ved utviklingsarbeid.

Alkohollovnettverket

Det har vært avholdt møte i styringsgruppe og ressursgruppa for alkohollovnettverket. Disse møtene har fungert som gjensidig informasjon- og kunnskapsutveksling og som ledd i planlegging av nettverkssamlingen. Korus tok i 2017 ekstra ansvar ved plan, forberedelse og gjennomføringen av Alkohollovnettverket grunnet skifte blant rådgiverne internt hos Fylkesmannen i Rogaland. Tema for samlingen var «alkoholservering på større arrangement, - positive og negative konsekvenser ved slike tilstelninger». Nettverkssamlingen, hadde god og bred oppslutning med nærmere 100 deltakere fra politi, kommune, politikere, KS, fylkesmannen, dørvaktselskap, skjenkebransje, og skjenkekontrollene i nord og sør-fylket. Bransjen var også i år i flertall, noe som tyder på at dette er en av få arenaer hvor bransjen kan få faglig påfyll, dele og drøfte aktuelle problemstillinger. Alkohollovnettverket er en sentral arena for å dele aktuell kunnskap og gi kjennskap til nye verktøy og materiale. AV e- læring ble presentert i plenum med henvisning til AV hefte og Veilederen som kunnskapsmateriale.

Samarbeid om kontroll av salgs- og skjenkebevillingene

24 av 26 kommuner i Rogaland organiserte i 2017 kontroll av skjenkebevillingene gjennom kommunalt samarbeid, noe som er nasjonal rekord innen kommunalt samarbeid av kontroll av salgs- og skjenkebevillinger. Denne kontrollen utøves av Brannvesenet IKS sør-Rogaland og NoRoSun (som står for nord-Rogaland og Sunnhordaland kommune samarbeid). Kun to kommuner (Utsira, Sola) får kontrollene utført av vaktelskap eller kommunalt ansatte kontrollører.

Brannvesenet IKS sør-Rogaland har ansvar for 16 kommuner i sør-Rogaland mens NoRoSun kontrollerer 10 kommuner. NoRoSun, er ny-etablert og startet først som prosjekt (med faglig støtte fra Brannvesenet IKS og bistand fra KoRus vest Stavanger) ble i desember 2016 forankret som fast drift. Antall deltakerkommuner ble i 2017 utvidet fra 9 til 10. KoRus vest Stavanger samlet i 2017 erfaringene fra prosjektet og utarbeidet rapporten; *NoRoSun kommunesamarbeid – fra utvikling av prosjekt til etablering av fast drift.*

Det har i 2017 vært gjennomført fagdager for skjenkekontrollørene i fylket hvor Korus har bistått. De to skjenkekontrollene via kommunesamarbeid i fylket tilrettelegger begge noe som kalles Fagråd/saksbehandlerforum hvor saksbehandler fra deltakende kommune deltar. God kontakt med koordinatorene for disse fora bidrar til smidig flyt av gjensidig informasjon. En av KoRus sine viktige oppgaver/roller er å være knutepunkt mellom de to regionale kommunesamarbeidene innen salgs- og skjenkekontroll, og tilrettelegge for kompetanseutvikling og erfarings- overføring.

AAH nasjonalt

På nasjonalt plan har KoRus vest Stavanger i 2017 vært en bidragsyter og høringsinstans for utvikling innen ansvarlig alkoholhåndtering. Vi har gitt konkrete innspill til kommunetorgetts hjemmesider som omhandler ansvarlig alkoholhåndtering. Ved årets første AAH-forum samling i 2017 var KoRus vest Stavanger vertskap. Vi tilrettela for lokaliteter og innledere ved 2-dager lange samling som ble avholdt ved Sola strand hotell. Vi har ellers deltatt ved de resterende samlingene i AAH- forumet i regi av Helsedirektoratet. Den årlige fylkesmannsamlingen i regi av helsedirektoratet ble utsatt til 2018.

Student

Universitet i Stavanger har bachelore-studie i restaurant og reiseliv. Disse studentene er en målgruppe med tanke på en fremtidig god ansvarlig alkoholhåndtering hos næringen. KoRus vest Stavanger har i 2017 formidlet viktige fokusområder innen AAH for over 60 studenter. KoRus vest Stavanger har på forespørsel fra masterstudie innen samfunnsikkerhet bidratt med kompetanse innen ansvarlig alkoholhåndtering, bl.a gjennom å stille til intervju.

KAP. 1.5 RUSMIDDELFOREBYGGENDE ARBEID I SKOLEN

KoRus vest Stavanger har bidratt med å gjøre «Støttmateriell: Rusforebyggende arbeid i skolen – forslag til læringsaktiviteter» og forebygging.no/skole kjent i enkelte sammenhenger hvor blant annet Ungdata- resultater er presentert.

KAP. 1.6 ARBEIDSLIV OG RUS – ALOR

KoRus vest Stavanger har en satsing i forhold til voksne med arbeidslivet som arena. Satsingen omfatter etablering og støtte til arbeidsliv og rus/ såkalte alor nettverk for både private og offentlige bedrifter og virksomheter. Det er i 2017 ni regionale nettverk. Nettverkene dekker i dag store deler av norsk arbeidsliv.

I nettverket er det deltakere som representerer store virksomheter med fra 3000-9000 ansatte. Det store flertallet av deltakerne er fra mellomstore til store virksomheter (100-9000 ansatte) svært få er fra bedrifter med mindre enn 100 ansatte. I tillegg er det flere bedriftshelsetjenester som er deltakere – både eksterne og interne bedriftshelsetjenester som via sine kundeporteføljer representerer mange tusen arbeidstakere.

Nettverkene har flere deltakere som møter på hver eneste nettverkssamling både fra de ulike virksomhetene og fra de ulike bedriftshelse-tjenestene. På denne måten når vi via disse deltakerne mange tusen ansatte med kunnskap som fremkommer på alor nettverkssamlingene. Vi opplever også ulike «spinn off» effekter i form av forespørsel om veiledning, formidling og andre bidrag fra oss som tilrettelegger samlingene i nettverket.

Regionalt alor nettverk Rogaland

Det er planlagt, arrangert og driftet to regionale alor nettverkssamlinger i Rogaland i samarbeid med klinikere fra Poliklinikken ved Rogaland A-senter:

- 23.02.2017 i Haugesund (60 deltakere + venteliste).
- 28.09.2017 på Sola (60 deltakere)

Våre to regionale kontaktpersoner fra Akan kompetansesenter deltok på begge samlingene. Rundt 35 nye deltakere har i 2017 fått tilsendt invitasjonen til alor nettverkssamlingene. Disse er rekruttert ved ulike arenaer der KoRus vest Stavanger og Akan har deltatt. I 2017 er det ved flere anledninger/arenaer gitt konkret informasjon med presentasjon av både alor, resultatene fra evalueringen av alor nettverkene og alor nettverksarbeid. Det er tydelig at mange bedrifter fortsatt ikke har kjennskap til alor nettverk, og videre informasjonsarbeid blir fortsatt viktig.

Som et resultat av alor nettverk har Korus og Poliklinikken hatt en rekke henvendelser fra bedrifter som deltar i alor nettverk, og det er gitt veiledning og bistand opp mot enkeltsaker i bedrifter.

Alor Norge - nasjonalt nettverk for driftere av regionale alor nettverk.

Nasjonalt nettverk for driftere av alor nettverk (alor Norge) ble startet i 2011 med årlige samlinger. Gjennom 2017 har det vært hyppig og tett kontakt mellom KoRus vest Stavanger og alor nettverkens tilretteleggere pr telefon og mail, en del av denne tette kontakten har skyltes informasjon rundt evaluering av alor nettverkene i Norge.

Den 30. og 31.05.2017 ble den 7. ”alor Norge” samlingen avholdt Stjørdal. KoRus vest Stavanger tilrettela samlingen med KoRus midt/nord-Trøndelag som vertskap. ”alor Norge” samlingen er en samling for alle som deltar i drift og tilrettelegging av regionale alor nettverk i Norge. Samlingen pågikk over to dager og ble gjennomført med i underkant av 30 deltakere. Deltakerne var fra kompetansesentrene; KoRus Midt, KoRus Bergen, KoRus Oslo, KoRus sør, KoRus vest Stavanger, Akan og fra TSB-tilbudene; Lade behandlingssenter, Rogaland A-senter, Inkognito, A-senteret Oslo Trasop, Blå Kors Oslo, Ålesund behandlingssenter, Borgestadklinikken, Bergensklinikkene og, samt NAV arbeidslivsenter Nord-Trøndelag. Tema og innhold for samlingen var erfaringsdeling, kvalitetssikring og opplæring i ulike dialogmetodikk til bruk ved alor nettverkssamlingene, samt nettsidene og markedsføring.

Ved alor Norge samlingen ble det gitt en statusrapport om evaluering av alor nettverkene. Denne informasjonen ble gitt av oppdragsgiver/KoRus Stavanger da forskerne selv ikke hadde anledning.

Ledelse av Ressursgruppa - drift og utvikling innen alor

Driften av alor nettverk har siden 2012/2013 hatt en egen ressursgruppe for drift og utvikling. Deltakere er tilretteleggere fra de ulike KoRus'ene og Akan, pluss en web-ansvarlig. Ressursgruppa ledes av KoRus vest Stavanger.

Mandat for gruppens sammensetning og arbeid justeres årlig og presenteres for godkjenning ved alor Norge samlingen samt i samarbeidsmøte mellom Rogaland A-senter og Akan kompetansesenter. Det er egen handlingsplan for arbeidet.

Gruppas arbeid i 2017 har i hovedsak vært gjennomgang og kvalitetssikring av alor nettverkets kriterier, evaluering av alor nettverkene i Norge, og utarbeidelse av Handlingsplan (for drift av www.alor.no og markedsføring). KoRus vest Stavanger har sammen med web-ansvarlig stått for driften av nettstedet www.alor.no og utarbeidelse av handlingsplanen. Web ansvarlig og KoRus vest Stavanger har hatt tett dialog og arbeidsmøter med web-ansvarlig utover møtene i ”Ressursgruppa alor Norge”. www.alor.no er i år utvidet til også å gjelde intranett - intranett for driftere av alor nettverk hvor aktuelt materiale er tilgjengelig.

”Ressursgruppa” har hatt fire møter i 2017 hvor ett ble gjennomført som nett-møte. Det har samtidig pågått redaksjonsmøter hvor - medlemmer av Ressursgruppa har deltatt/bidratt.

Det er i 2017 publisert to artikler om alor nettverket i henholdsvis Rusfag og Idebanken.

Evaluering av alor nettverkene i Norge

Helsedirektoratet innvilget i 2015 i overkant av 1.mill. kroner til evaluering av alor nettverk i Norge. Resultatene fra evalueringen og endelig rapporten forelå i sept/oktober 2017. KoRus har som oppdragsgiver hatt et koordinerende ansvar og bindeledd i arbeidet. Hovedoppgaver i dette arbeidet i 2017 har i hovedsak vært; - koordinering og deltakelse ved møter i referansegruppa, - kvalitetssikring og koordinering av info og deltakerlister tilknyttet spørreskjema, - utsendelse/ koordinering og kvalitetssikring av test-link/utprøving av spørreundersøkelse, gjennomlesing av rapportutkast/rapport,- presentasjon av status ved alor Norge samlingen mai 2017.

Kurs/opplæring til arbeidslivet

KoRus har gjennomført opplæring/kurs for 30 deltakere/ hoved-tillitsvalgte fra Norsk sykepleierforbund, Rogaland. Tema var innen alkoholkultur, tidlig oppdaging og handling.

KAP. 1.7 ALDRING OG RUS

Nasjonalt

KoRus vest Stavanger bidrar som deltaker inn i nasjonal arbeidsgruppe innen aldring og rus i regi av KoRus Oslo. Vi har i 2017 deltatt ved to møter (14.03 og 10.11) samt en rekke mailkontakt for utarbeidelse og ferdigstilling av brosjyren «Aldring og helse – hva med alkohol?».

Den 20.06.2017 deltok KoRus vest Stavanger i Bergen ved Dialogmøte Leve hele livet i regi av HOD v/ Høie med tema innen helsehjelp. I fortsettelse av Dialogmøte oversendte KoRus Stavanger sammen med KoRus Bergen et notat med innspill til HOD vedrørende eldres forhold til og bruk av rusmidler.

Regional satsing

Fylkesmannen i Rogaland leder samarbeidsmøte om eldre og rus - et nettverk for oversikt over eldre og rus-situasjonen og satsingen i Rogaland. KoRus vest Stavanger har også i 2017 vært fast deltaker og bidragsyter ved disse møtene.

KAP. 2 TIDLIG INTERVENSJON (TI)

KoRus vest Stavanger har i 2017 videreført arbeidet med Tidlig Intervensjon med utgangspunkt i veilederen «Fra bekymring til handling». Den store satsningen i nordfylket «Haugalandsløftet» (TI/BTI) ble avsluttet høsten 2017 (31.08.2017) Se sluttrapport: <http://www.haugalandsloftet.no/sluttevaluering-av-haugalandsloftet/>. Det gode samarbeidet kommunene imellom og internt i kommunene blir videreført i det som har vært hovedsatsningen i 2017 - BTI satsningen i Nord. BTI satsningen er også utvidet til Sørfylket og det er blitt avholdt informasjonsmøter for kommuner i sørfylket. Programmet «Barn i Rusfamilier» (BIR) ble fulgt opp i 2017 og Frida prosjektet inngår nå som en del av Tidlig Inn - satsninger ved Korus. Korus vest Stavanger deltar i nasjonal arbeidsgruppe for Tidlig inn. Korus har i 2017 bidratt til en omfattende MI-opplæring for ansatte i kommuner, spesialisthelsetjenesten/TSB og deltakere i WIRUS studien. Det er avholdt tre nettverksamlinger i regionale MI nettverk. WIRUS-studien (se kapittel 7.2 for mer info om denne studien).

KAP. 2.1 VURDERING AV MÅLOPPNÅELSE

Hovedmålsetning for 2017 var å fremme bedre praksis og økt kunnskap om tidlig intervensjon, samt spre modellen BTI (Bedre tverrfaglig innsats), styrke kompetansen i forhold til arbeid med gravide og småbarnsforeldre, og bidra til fortsatt utvikling av MI som verktøy innenfor Tidlig intervensjonsområdet.

KoRus vest Stavanger har i store trekk nådd sine mål for 2017 innen Tidlig Intervensjon (jf. gjennomføringsplan for 2017). Kunnskap om tidlig intervensjon er spredt gjennom Haugalandsløftet, BTI satsningen, programmet Barn i Rusfamilier, og konferansen «Mot til å se, evne til å handle» samt annet kompetansehevende arbeid. BTI har vært en hovedsatsning i 2017 og er nå utvidet til å omfatte 11 kommuner i nord-Rogaland og Sunnhordland (Helse Fonna) i tillegg til 3 kommuner som vi har samarbeidet med om utarbeidelse av avtale i 2018. Satsningen er også utvidet til Sørfylket der vi har hatt informasjonsmøte for 12 kommuner i september. Dette arbeidet utføres i samarbeid med Korus Bergen/ Helse Fonna. Det er inngått et forpliktende samarbeid mellom ulike kompetansesentra på Vestlandet, fylkesmennene i Rogaland og Hordaland om BTI. KoRus Bergen/Stavanger, RKBU og RVTS har i 2017 inngått en egen samarbeidsavtale om «drift» av BTI i regionene. Herunder er det nedsatt et 'Arbeidsutvalg' (AU), som møtes månedlig.

For kommuner som har deltatt i programmet Barn i Rusfamilier (BIR) i nord og sørfylket kan BTI se ut til å være en nyttig videreføring av den kommunale satsningen på Tidlig intervensjon. Det er en stadig utfordring å bidra til bedre samhandling mellom ulike tjenestenivå og sektorer – særlig gjelder dette samarbeidet mellom kommuner og spesialisthelsetjeneste/TSB med å skape gode pasientforløp og samtidige tjenester («sømløse tjenester»), jf. samarbeidsavtalene mellom helseforetak og kommuner og opptrappingsplanen for rusfeltet. Vårt mål er at den utvidede satsingen innfor BTI kan bidra til dette. Videre har Frida prosjektet bidratt til økt fokus på rus og psykisk helse i svangerskapet og det faglige nettverket for jordmødre i fylket har fortsatt med

fokus på sentrale tema innen Tidlig Intervensjon. Grunnleggende opplæring i MI (Motiverende Intervju) er gitt til flere målgrupper, samt oppfølging av deltakerne gjennom nettverk.

KAP. 2.2 KVANTITATIV DEL

Innsatsen overfor kommunene kategoriseres slik:

Nivå 1   *Kunnskapsformidling gjennom kurs og konferanser*

Nivå 2   *Faglige nettverk og/eller faglig bevisstgjørende prosess over tid*

Nivå 3   *Refleksjon over egen praksis (i tillegg til nivå 2) for eksempel ved veiledning over tid*

Nivå 4   *Endret praksis, prosjekt- og utviklingsarbeid i særlig utvalgte innsatskommuner/bydeler*

	Antall kommuner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Nivå 4
Haugalandsløftet/TI-nettverk	10	10	10	10	10
Bedre Tverrfaglig Innsats	11	11	10	10	10
Bedre samhandling for barn som pårørende	5	5	5	5	5
Oppfølging av FRIDA/Tidlig inn – jordmornettverk	18		18		
«Mot til å se....» konferansen	24	24			
Opplæringsprogrammet – BIR	9	9	9	9	9
MI-opplæring	13	3 (2 kurs à 3 dager)	11 (3 samlinger)		

Oppfølging av nøkkelkommunene

KoRus vest Stavanger har samarbeidet med nøkkelkommunene Tysvær og Haugesund med sikte på å videreformidle erfaringene for disse kommunene til andre kommuner i regionen.

Utvidelse av BTI-arbeidet

KoRus vest Stavanger har samarbeidet nært med Korus Bergen for å få til en felles satsing i Helse Fonna regionen innenfor BTI. Sammen med Fylkesmennene i Rogaland og Hordaland, nøkkelkommunene Stord, Haugesund og Tysvær, kompetansesentrene RVTS, RKBU, Korus Bergen/Stavanger, Helse Fonna (spesialisthelsetjenesten) og FOSAM (egen FoU avdeling som drives av kommunene og helseforetaket) og Barns Beste, har vi utarbeidet en skisse til felles regional satsing. Dette har utviklet seg til en forpliktende avtale mellom kompetansesentrene i vest om forpliktende samarbeid og ført til en god start på arbeidet i de aktuelle BTI kommunene i 2017. BTI i nordfylket er nå utvidet til å omfatte 11 kommuner i nord-Rogaland og Sunnhordland (Helse Fonna) i tillegg til 3 kommuner som vi har samarbeidet med, og som vil lage avtale i 2018. Satsningen er også utvidet til Sørfylket der vi har hadde informasjonsmøte for 12 kommuner i september. Kommunene som var representert 04.09.17 Sokndal, Sandnes, Hå, Gjesdal, Time, Eigersund, Lund, Finnøy, Randaberg, Stavanger, Hjelmeland, Sola. I tillegg deltok repr. fra RVTS, RKBU, Fylkesmannen i Rogaland. Representant fra Helse Stavanger var også tilstede. Det er i løpet av året også etablert samarbeid med Fylkesmannen i Rogaland, RVTS og RKBU om implementering av BTI i sør-fylket.

Ulike kompetansetiltak i 2017 med utgangspunkt i veilederen «Fra bekymring til handling»:

- **Skolefraværprosjektet på Karmøy** fikk innvilget kr. 150.000 i stimuleringsmidler fr KoRus vest Stavanger i 2015. Tiltaket er en felles satsing mellom KoRus vest Stavanger og Bergen, Statped, RKBU og RVTS. Dette har ført til gode resultater og konkrete implementerte tiltak i kommunen. Slutt rapport ferdigstilt sommeren 2017 (rapport vedlagt).
- **Oppfølging av vold i nære relasjoner.** Vi har hatt fagdager på temaet i løpet av de siste 2-3 årene. I 2017 var to planleggingsdager satt av til dette som nådde 400 deltakere for skole og 120 deltakere fra barnehage-
- **Barn som pårørende.** Som en del av oppfølgingen til «Multisenter-studien» har Barns Beste fått oppdrag av helsedirektoratet å følge dette opp. Et av delprosjektene er lagt til Helse Fonna-området, og KoRus vest Stavanger blir en samarbeidspartner i prosjektet. Prosjektbeskrivelse er utarbeidet og prosjektet skal avsluttes i desember 2018.
- **FAS/FASD rus-skader i svangerskap.** I samarbeid med Familieambulatoriet i Helse Fonna ble det gjennomført en fagdag om temaet i 2017 for 60 deltakere. Formålet med fagdagen var å gi innblikk i nyere forskning om rusmidlers virkning på fosterlivet med særlig vekt på alkoholens virkning på fosteret. Foredragsholderne: Psykologspesialist Gro CC Løhaugen og Professor Jon Skranes hadde det faglige ansvar for dagen.
- **«Konsekvenser for barn som blir rus- og stressekspontert i svangerskapet. Hva trenger barna for å få god tilknytning til sine foreldre?»** Kurs i samarbeid med Helse Stavanger, Fylkesmannen i Rogaland og Rogaland A- senter. 150 deltakere.

- **Psykologer i kommuner.** Kompetansesentrene Korus, RVTS og RKBU og fylkesmenn i Rogaland, Hordaland og Sogn- og Fjordane samarbeider om en satsning på Psykologer i kommuner. Det har vært avholdt to møter i 2017, og det er planlagt fagdager for komunepsykologer og ledere i Rogaland og Hordaland i 2018.

Veilederen er presentert på de ulike kurs og konferanser og er brukt som referanse og undervisningsgrunnlag i arbeidet med BTI og BIR.

Psykologisk førstehjelp

Opplæring barnehage, skole, helsesøstertjenesten, PPT, m.m. http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=105523&a=3

KAP. 2.4 OPPLÆRINGSPROGRAMMET «BARN I RUSFAMILIER" – BIR

Om programmet:

Målgruppen for dette kompetansehevingsprogrammet er ansatte i Barnehage, barneskole, SFO, helsestasjon, PP- tjeneste, barnevernet og andre som er involvert i barne- og familiearbeid i kommunen. Dersom man som kommunalt ansatt får økt kompetanse om tidlig identifikasjon og tidlig intervensjon som gjør en i stand til å hjelpe barn og familier på et tidlig tidspunkt er det mindre risiko for utvikling av varige skader og problemer.

Korus vest Stavanger startet opp BIR programmet våren 2014 i nord-Rogaland. Kommunene Etne, Vindafjord, Suldal, Sauda og Karmøy var deltakere. I etterkant av kursdager har vi bistått med veiledning av BIR ressursgruppene i disse kommunene. Av disse fem kommunene er fire nå i gang med BTI arbeid i nordfylket.

Våren 2016 ble BIR startet opp i sørfylket der 4 kommuner: Eigersund, Sokndal, Lund og Time deltok. Etter avsluttet kursprogram er de fire kommunene blitt fulgt opp fra Korus i løpet av 2017 med møter med ressursgruppene i alle kommunene. Her har temaet vært hvordan implementere programmet BIR i den kommunale driften. De fire kommunene har implementert programmet på ulike vis: Lund kommune har laget handlingsveilederen: «Barn i utsatte familier», Sokndal arrangerte temadag for skoleelever og Time kommune har brukt BIR matriell til å spre kunnskapen i barnehage og skole. Alle de fire kommunene var på informasjonsdag om BTI i september og er i gang med planlegging av å videreføre BIR-arbeidet i BTI. Eigersund kommune har kommet lengst her, ved at de har forberedt sak til kommunestyret om detakelse i BTI. Vi har ikke startet opp programmet med nye kommuner i 2017.

KAP. 2.5 "MOT TIL Å SE - EVNE TIL Å HANDLE"

Med fokus på Tidlig Innsats ble det igjen arrangert 2 dagers årlig nasjonal konferanse: " Mot til å se - evne til å handle" januar 2017 i samarbeid med Fylkesmannen i Rogaland. Konferansen ble arrangert for 12. gang i 2017.

Konferansen er tverretattlig og tverrfaglig, med fokus Tidlig intervensjon og på barn som pårørende i familier med rusproblematikk, psykisk og somatisk syke foreldre. I de siste årene har fokuset utvidet seg til også å gjelde barn som lever med vold i familier, og barn i minoritetsfamilier med spesielle belastninger.

I 2017 var det 350 deltakere fra mange Rogalandkommuner og fra hele Norge. Det er bred representasjon fra ulike målgrupper i både kommune og ansatte i spesialisthelsetjenestene i Rogaland og andre deler av landet.

KoRus vest Stavanger er ansvarlig for konferansen og har knyttet til seg en tverretattlig arbeidsgruppe med representanter fra syv kommuner og to spesialisthelsetjenester, som planlegger tema og innhold for konferansen. Arbeidsgruppen er sentral i utformingen av programmet.

KAP. 2.6 TIDLIG INN – OPPFØLGING AV «FRIDA»

Korus vest Stavanger har hatt en egen tilnærming til programmet «Tidlig inn» gjennom «Kursrekka Nord og Sør» der kommunene fikk kursing i Tweak EPDS og MI. Satsningen ble fulgt opp av FRIDA prosjektet som ble avsluttet i 2014. Det har vært samlinger for jordmødre og ledende helsesøstre i de 12 kommunene som deltok i prosjektet også etter at prosjektet avsluttet. I 2016 ble det arrangert erfaringsseminar for jordmødre, med fokus på psykisk helse- og vold i svangerskapet. Det ble da etablert et nettverk for jordmødre i Rogaland, som har fortsatt sine møtet i 2017. Det planlegges et nytt erfaringsseminar i 2018 for jordmornettverket. 18 kommunejordmødre deltar i nettverket.

Korus vest Stavanger har i 2017 hatt en økt satsning på opplæringsprogrammet Tidlig inn. Vi deltar i den nasjonale arbeidsgruppen for Tidlig Inn og deltok i fagseminar for de regionale opplæringsteamene (ROT Teamene), sammen med de andre Korusene og kompetansesentrene RVTS, RKBU og Bufetat.

Vi har samarbeid med Korus Bergen og deltok i mars og april i et av deres Tidlig inn løp i Sund kommune, for å få en bedre forståelse for hvordan vi kan legge dette opp i sør Rogaland.

Tidlig intervensjonsutvalg (TI utvalg i Haugalandsløftet):

Det er opprettet et Tidlig Intervensjonsutvalg som representerer de 10 kommunene i Haugalandsløftet. Utvalget skal stimulere til økt TI innsats i de 10 Haugalandskommunene dette er videreført etter prosjektslutt og Korus vil være med.

EPDS/MI/TWEAK. Planlagt oppfriskningskurs i Nordfylket ble ikke gjennomført da det var liten interesse. Planlegges nytt i 2018.

På sikt er planen at vi ved hjelp av BTI satsningen vil få bedre innblikk i den enkelte kommunes behov for kompetanseheving og gjennom dette vil kunne tilby opplæringstilbud i form av Tidlig inn eller BIR tilpasset den enkelte kommunes behov.

KAP. 2.7 MOTIVERENDE SAMTALE

KoRus vest Stavanger har i 2017 arrangert to introduksjonskurs i MI à 3 dager. Det ene kurset var for Eigersund kommune, det andre kurset for Jæren DPS i samarbeid med Hå og Time kommune. Totalt 60 deltakere.

Nytt av året er at KoRus vest Stavanger ved forespørsler om MI – opplæring har tatt initiativ til et eller flere for- og ettermøter med sentrale aktører/deltakere/ledere i forkant av en eventuell opplæring. Dette for å sikre implementering av MI – kompetanse i virksomheten.

I tillegg ble det i 2017 startet en prosess i samarbeid med representanter fra videregående skole for utvikling av MI – opplæring rettet mot skolepersonell.

Samtlige deltakere på våre introduksjonskurs tilbys videre oppfølging ved deltakelse i regionale nettverkssamlinger. Det har vært tre nettverkssamlinger i 2017, to i sør-fylket (totalt 87 deltakere) og en i nord-fylket (23 deltakere). Deltakerne har vært fra til sammen 13 kommuner, samt enkelte fagpersoner fra TSB/spesialisthelsetjenesten.

Det er også gjennomført 3 dagers MI opplæring ved en bedrifhelsetjeneste i Nordland fylke i 2017. Denne opplæringen inngår som del av WIRUS studien. Bedrifhelsetjenester som bistår inn i WIRUS studien har i løpet av 2017 fått individuell veiledning og oppfølging fra KoRus Stavanger.

KAP. 3 RUSBEHANDLING

KoRus vest Stavanger har i 2017 videreført arbeidet innenfor kjerneområdet Rusbehandling. Prioriterte områder har vært ulike kompetansetiltak rettet mot ansatte i kommuner og spesialisthelsetjenestene (TSB). I 2017 har det vært et særlig fokus på å samarbeide med Fylkesmannen, brukerorganisasjoner og kompetansemiljøer om Opptrappingsplanen for rusfeltet (2016-2020), samt å integrere flere av KoRus sine arbeidsområder direkte inn i arbeidet knyttet til Opptrappingsplanen for rusfeltet (OP).

KAP. 3.1 VURDERING AV MÅLOPPNÅELSE

KoRus vest Stavanger har langt på vei nådd sine mål for 2017 innen Rusbehandling (jf. gjennomføringsplan for 2017).

Når det gjelder Brukerplan- kartleggingen har vi nådd målet mtp antall deltagende kommuner. Fra 2015 har KoRus tilbydd fordypet analyse av kommunens egne tall og i 2017 vokste denne aktiviteten. Vi vurderer at analyser og bistand til enkelte kommuner, samt å se andre innsatser fra KoRus Stavanger i sammenheng med Brukerplan, har gitt gode resultater i form av at KoRus Stavanger kan tilby kommunene et mer systematisk og helhetlig tilbud.

Bruker- og mestringsperspektiv er et bærende prinsipp for all vår tjenesteytelse. KoRus Stavanger samarbeider nært med flere brukerorganisasjoner (Rio, Alarm, Mental Helse, ProLar, Ventilen), samt de ulike kommunene med utarbeidelse av kurs/konferanser. Både kommuner og brukerorganisasjoner deltar i ulike fora og møter hvor KoRus Stavanger er arrangør/ tilrettelegger.

KoRus Stavanger samarbeider i utstrakt grad med Fylkesmannssembetet og andre kompetansemiljø med innsatsen for kvalitet og kompetansehevede innsatser rettet mot kommunene og spesialisthelsetjenesten.

Arbeidet med Opptappingsplanen for rusfeltet startet i 2016, og KoRus Stavanger har vært i en åpen dialog med pårørende og brukerorganisasjoner og en rekke fagpersoner for å ivareta innsatser knyttet til tidlig intervensjon, behandling og oppfølgingstjenester.

Fokus på barn som pårørende og familieorientert praksis har vært en viktig del av utviklings- og formidlingsarbeidet i 2017. Funn fra Multisenterstudien om barn som pårørende og resultater fra PhD om familieorientert praksis har vært presentert på konferanser (regionalt og nasjonalt), kurs og konkrete oppdrag tilknyttet enkeltinstitusjoner, utviklingsarbeid i forhold til barneansvarlige og i ulike samarbeidsfora. Et prosjekt om samhandling om barn som pårørende er utviklet som en direkte oppfølging av funnene fra multisenterstudien (se mer under kap. om Tidlig Intervensjon, og under kap. om Forskning).

KAP. 3.2 KOMPETANSETILTAK RETTET MOT DET KOMMUNALE RUSARBEIDET

De kommunale tjenester skal utgjøre bærebjelken i tjenestetilbudet gjennom behandlings- og rehabiliteringsforløpet i tett samarbeid med spesialisthelsetjenesten. KoRus har gjennomført undervisning om rusmidler for ansatte i spesialisthelsetjenesten, pasienter innlagt i TSB-institusjon, ansatte i kommuner og studenter ved Universitetet i Stavanger. Det er også gjennomført undervisning for ungdomsskoleelever om teamet rus og psykisk helse. Av kompetansetiltak rettet inn mot arbeid med rus i kommunene og spesialisthelsetjenestene, har KoRus vest Stavanger i 2017 gjennomført følgende:

Kurs/konferanse på tematikken rus og psykisk helse:

- Fokus på barn som pårørende og familieorientert praksis har vært en viktig del av utviklings- og formidlingsarbeidet i 2017. Funn fra Multisenterstudien om barn som pårørende og resultater fra PhD om familieorientert praksis har vært presentert på konferanser (regionalt og nasjonalt), kurs og i konkrete oppdrag tilknyttet enkeltinstitusjoner, utviklingsarbeid i forhold til barneansvarlige og samt i ulike samarbeidsfora. Et prosjekt om samhandling om barn som pårørende er utviklet som en direkte oppfølging av funnene fra multisenterstudien (se mer under punktet om Tidlig intervensjon, og under punktet om Forskning).
- **STARUS konferansen 2017:** Hva skal vi bruke poliklinikkene til? (Workshop 1 - 21.mars + Fagpolitisk debatt og konferanse 4.-5. april + Workshop 2 - 20.april). (ca 80 deltakere på konferansen jevnt fordelt mellom brukerrepresentanter og fagfolk) i Sør-Rogaland.
- KoRus Stavanger har sammen med Fylkesmannen i Rogaland, Husbanken, brukerorganisasjonen Alarm, Sandnes kommune, Egersund kommune, Ventilene, arrangert «Grunnkurs rus og psykisk helse- i lys av Opptappingsplanen 2016-2020», den 14 og 15.juni 2017. Målgruppen var alle ansatte i Rogaland som kommer i kontakt med rus og avhengighetsproblematikk, samt brukerorganisasjoner og pårørende. Det var ca 340 deltakere begge dagene. Den 14.juni var fokuset; forebygging og tidlig intervensjon. Den 15.juni var fokuset; behandling og oppfølging. Gjennom dette åpne kurset over 2 dager får KoRus Stavanger mulighet til å bistå ulike sektorer med økt kunnskap og kompetanse om forebygging, tidlig intervasjon, rusproblemer og avhengighet- i lys av opptappingplanen.
- «**Overdosekonferanse**», september 2017 i Stavanger for 120 deltakere.

Undervisning og forelesninger:

- 24.01.17 «Familie, barn, pårørende, nettverk - om rusproblematikk og betydningen av relasjoner», Rusdag i Helse Stavanger (ca 100)
- 14.03. 17 “Familie og pårørendearbeid”, videreutdanning for rus, Høgskulen på Vestlandet, Haugesund (ca 30)
- 03.05.17 “Familien må med i rusbehandling”, ansatte K46 Stavanger (ca 10)
- 17.10.17 «Rus og psykiske helseutfordringer - sosiale respektive individuelle fenomen», Undervisning master i rus og psykisk helse, Universitetet i Stavanger (ca 40)
- Mai 2017 : Undervist på AKAN grunnkurs, «Hvordan forstå avhengighet som fenomen?», ca 40 deltakere
- September 2017: Undervist for Masterstudenter i Helsevitenskap; Arbeidsliv og rus.
- September 2017: Undervist på Alor Nettverk Sola; «Alkoholkultur»,- ca 45 deltakere.
- 19.01.2017; Undervisning på VID, Familieterapiutdanninger: Tema: Antropologisk perspektiv på familie.
- Undervisning i Bufetat for fosterforeldre og konsulenter som har barn av rusavhengige i fosterhjem: Tema. «Hvor mange glass tåler barnet ditt?» 23.februar 2017
- Marte Meo gruppen i kommuner og spesialisthelsetjeneste i sør Rogaland: Tema: «Bruk av kartleggingsinstrumenter i foreldreveiledning når foreldre har rusproblemer» 21.04.2017
- Seminar på Kompetansesentersamling om Multisenterstudien og implementering i Helse Fonna prosjektet, 13.09.17
- ROP – seminar v/ Jæren DPS- Programmet ”Barn i rusfamilier (BIR) – Tidlig Intervensjon” i regi av Korus, RAS. Time kom. er inkludert i prosjektet 25.10.17
- Foredrag om Multisenterstudien og hvordan ivareta «Barn som pårørende» for NAV ansatte i Rogaland i samarbeid med Pårørendesenteret og Fylkesmannen. 19.12.17
- Presentert egen masteroppgave om «Implementering av nasjonale retningslinjer» i kompetansegruppen rus og psykisk helse
- 18.01.2017“Familiesosiologi”, Undervisning på VID Sandnes, familierapiutdanning (ca 35),

Internundervisning ved Rogaland A-senter:

- Pasientundervisning om fysisk aktivitet og rus, Behandlingsavd. Rogaland A – Senter
- Pasientundervisning om Stress og rusmidler, Behandlingsavdelingen, Rogaland A-senter
- Internundervisning for ansatte om resultater av «Barn som pårørende studien», Multisenterstudien
- Internundervisning for ansatte om tilfriskningsprosesser fra et brukerperspektiv.
- Pasientundervisning om Avhengighet, AGS

Satsning på temaer knyttet til «Barn som pårørende» og Multisenterstudien

Barneregistrering: Vi har hatt møter med Barne- og pårørende kontakt og barneansvarlige om barneregistrering og en gjennomgang av hvordan registreringen bør foregå på de ulike avdelinger. Utarbeidet et nytt samtalskjema i samarbeid med de barneansvarlige. Våren 2017 hadde vi en gjennomgang, sammen med Barne- og pårørendekontakten og Klinikksjef på Rogaland A- senter om bruk av barneregistreringskjema for legene og avtalt undervisning for leger om foreldresamtaler og barneregistrering.

Vi har også deltatt i møter med SUS med planlegging av temaer til vedlikehold av god praksis for barneansvarlige SUS/ Rogaland A- senter.

I løpet av året har vi også vært involvert i møter med familierapeuter ved RAS og samtaler om familieorientert praksis ved de ulike avdelinger.

Seminar om barn som blir rus- og stressutsatt i svangerskapet.

KoRus vest Stavanger har i 2017 også vært med i en planleggingsgruppe/ kurskomite bestående av fylkesmannen i Rogaland, Sped og småbarns teamet ved Stavanger universitetssykehus (SUS), LAR, avdeling for gravide og småbarn ved Rogaland A- senter og Korus om 3 kursdager med tema: Konsekvenser for barn som blir rus- og stresseksponert i svangerskapet- Hva trenger barna for å få en god tilknytning til sine foreldre. Første kursdag ble avholdt 5. desember. 150 deltakere To resterende kursdager i 2018.

FAS/FASD rus-skader i svangerskap. I samarbeid med Familieambulatoriet i Helse Fonna ble det gjennomført seminar om temaet «Russkader i svangerskapet» i 2017 for 60 deltakere.

Læringsnettverk (KS)

Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet og KS samarbeider om gjennomføring av nasjonale læringsnettverk for å utvikle gode forløp og god samhandling, samt aktiv brukerinvolvering. Visjonen for arbeidet er at fokus skal flyttes fra ”Hva er i veien med deg?” til ”Hva er viktig for deg?»

Læringsnettverk "Gode pasientforløp for brukere med psykiske problemer og/eller rusproblemer", satser på å utvikle gode og sammenhengende tjenester som oppleves nyttige for brukerne. Brukerne har en sentral rolle i å utvikle tjenestene.

Recovery læringsnettverk for Rogaland og Sunnhordland (2016-2017)

I 2016 ble det startet opp et slikt læringsnettverk for 15 kommuner i Rogaland (13) og Sunnhordland (2), samt helseforetakene Helse Fonna HF og Helse Stavanger HF. Læringsnettverket har en varighet på to år. KoRus vest Stavanger har en koordinerende rolle i det regionale arbeidet.

Formålet med læringsnettverket er å innføre mer recoveryorienterte tjenester og bedre samhandling mellom de ulike nivå i tjenestene. Et vellykket læringsnettverk i Rogaland/Sunnhordland vil kunne fungere som modell for samhandling for kommuner og i spesialisthelsetjenesten i andre regioner.

Planleggingen og gjennomføringen av læringsnettverket foregår i et nært samarbeid med en lokal prosjektgruppe sammensatt av representanter fra KS, Fylkesmannen i Rogaland, Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid (NAPHA), Rusmisbrukernes Interesseorganisasjon (Rio), Mental Helse, Regionalt kompetansesenter for rusmiddelforskning (Korfor), Helse Stavanger og Helse Fonna, samt fire av de deltakende kommunene. Prosjektgruppen er sammensatt med 50/50 representasjon av deltakere med fag- eller brukerbakgrunn.

For læringsnettverket er det i 2017 gjennomført prosjektgruppemøter, samt en nettverkssamling for 130 deltakere, 21 og 22.november 2017. Alle kommunene har opprettet egne forbedringsteam med inntil 10 deltakere. Det er utarbeidet kommunale områder for forbedringsarbeidet, mål for dette, samt arbeidsplaner.

Opptrappingsplanen for rusfeltet 2016-2020

KoRus vest Stavanger har i samarbeid med Fylkesmannen i Rogaland og en prosjektgruppe, arbeidet med det faglige programmet for «Grunnkurs rus- i lys av Opptrappingsplanen for rusfeltet 2016-2020». Prosjektgruppen bestod av representanter fra ulike kommuner i Rogaland, NAV Rogaland, bruker og pårørendeorganisasjoner, samt en representant fra Husbanken. Kursene om OP ble gjennomført 14 og 15.juni 2017.

KoRus Vest Stavanger/Rogaland A-senter arrangerte også i 2017 Utstein Refleksjonsforum der tema var: « Den moderne pasient i det disiplinerte samfunn», med foredragsholder professor Aksel Tjora (ca 20 deltakere).

Brukerundersøkelse i regi av Korus Midt

Korus Vest Stavanger har bistått Korus Midt med rekruttering i forhold til brukerundersøkelsen. Kommunene: Karmøy, Klepp og Suldal ble rekruttert og har gjennomført brukerundersøkelsen.

KAP. 3.3 NASJONAL OVERDOSESTRATEGI 2013-2018

KoRus Vest Stavanger var med i arrangørkomiteen for gjennomføring av en overdosekonferanse i Stavanger i september 2017. Konferansen var i samarbeid med Fylkesmannen, Funkishuset i Sandnes, Stavanger kommune, Kriminalomsorgen sørvest og Helse Vest. Alle kommunene i Rogaland, flere TSB, fengsel og brukerorganisasjoner var invitert til konferansen. Konferansen ble fort fulltegnet. Programmet hadde bl.a innslag fra Kriminalomsorgen, og Seraf hadde fokus på løslatelse fra fengsel. To brukerrepresentant fra A-larm delte sine erfaringer fra overdoseproblematikken og politiet hadde en gjennomgang av lokale forhold og illegale rusmidler. Vi hadde 120 deltakere på konferansen, og venteliste.

KoRus Vest Stavanger har deltatt på to nasjonale nettverk 2017, i regi av KoRus øst.

Stavanger kommune er med i Nasjonal overdosestrategi 2013-2018. Kommunen er i gang med arbeidet med å kartlegge, lage forslag på tiltak og skrive lokale handlingsplaner for å forebygge overdoser og overdosedødsfall. I dette arbeid har KoRus Vest Stavanger deltatt i kommunens prosjektgruppe i 2017. Det har vært møter ca. en gang pr. måned, der prosjektleder i kommunen har vært ansvarlig for agenda og fremdrift i arbeidet med overdosestrategien. Handlingsplan for det forebyggende arbeid er laget og sendt til politisk vedtak. Behandling av planen er utsatt grunnet kommunens prioritering vedrørende arbeidet med nye flykninger i kommunen.

Nettverk innen lavterskel-helse

Som et resultat av arbeidet med overdorstrategi har KoRus tatt ansvar for koordinering av et nettverk innen lavterskel-helse i regionen, samlinger to ganger i 2017. De ti største kommunene er inviterte som har tjenestetilbud til denne brukergruppen og det er ønske om å fortsette med nettverkssamlinger.

KAP. 3.4 LEGGE TIL RETTE FOR AT KOMMUNER TILBYS OG TAR I BRUK BRUKERPLAN

Presentasjon av resultater

I januar og februar 2017 gjennomførte vi to rusdager; en i Helse Fonna og en i Helse Stavanger, hvor resultatene fra årets (desember 2016) brukerplanundersøkelse ble presentert. Rusdagen i Helse Fonna hadde «Opptappingsplanen» som sentralt tema, og tilsvarende samling i Helse Stavanger hadde «Barn og familie som pårørende» i fokus.

Implementering av resultater

De siste årene har KoRus vest Stavanger prøvd ut ulike strategier og metoder for å bistå kommunene i å utvikle en mer aktiv og systematisk bruk av kunnskapen fra BrukerPlan. Utviklingen har vært god over tid, og det er KoRus sin oppfatning av kommunene i fylket har fått bedre kjennskap til potensialet i kartleggingen og, som en følge av det, bruker resultatene bedre. 2017 brøt imidlertid med en god trend. Dette skyldes at det i 2016 ble tatt i bruk et nytt kartleggingsverktøy som ga problemer både med reliabilitet og validitet. KoRus jobbet derfor i liten grad i 2017 med implementering av resultater.

Opplæring og gjennomføring

I oktober hadde vi opplæringsdager i BrukerPlan for begge helseforetaksområdene. Sammenlignet med verktøyet i 2016 var 2017 dataverktøy pedagogisk langt enklere i bruk og kommunenes representanter ga uttrykk tydelig positive tilbakemeldinger. I 2017 gjennomførte KoRus Stavanger 4 opplæringsdager.

I desember gjennomførtes kartleggingen hvor totalt 28 kommuner fra Helse Fonna og Helse Stavanger deltok. Kartleggingen ble gjennomført uten problemer. Ser vi bort fra småkommunene Kvitsøy og Utsira, så tilsvarer dette 88 prosent av kommunene i vår region.

KAP. 3.5 OPPLÆRING I TVANGSBESTEMMELSENE I HELSE- OG OMSORGSTJENESTELOVEN KAP. 10

På bakgrunn av oppdrag fra Helsedirektoratet om opplæring i tvangsbestemmelsene i helse- og omsorgstjenesteloven kap. 10 har KoRus Stavanger inngått samarbeid med KoRus Bergen, Helse vest, Fylkesmannen i Rogaland, Fylkesmannen i Hordaland, Fylkesmannen i Sogn & Fjordane og representanter fra kommuner. Den 21.11.17 ble det arrangert en fagdag med temaet *Bruk av tvangstiltak overfor personer med rusmiddelproblemer med fokus på § 10.4 (frivillig tvang) og arbeid med bistandsteam*. Det kom 121 deltakere fra ulike kommuner og spesialisthelsetjeneste. Det har i forbindelse med fagdagen blitt utarbeidet en rapport med innspill som ble tatt videre inn i en regional arbeidsgruppe som arbeider videre med felles forståelse og samarbeid om tvangsbestemmelsene i Helse Vest regionen.

KoRus Stavanger/Rogaland A-senter arrangerte også i 2017 Utstein Refleksjonsforum der tema var «Den moderne pasient i det disiplinerte samfunn» med foredragsholder professor Aksel Tjora (ca 20 deltakere).

KAP. 3.6 IMPLEMENTERING AV NASJONALE FAGLIGE RETNINGSLINJETR

KoRus Stavanger har i 2017 samarbeidet med Helse Stavanger og tre brukerorganisasjoner (A-larm, RIO og ProLAR) om nasjonal faglig retningslinje for behandling og rehabilitering av rusmiddelproblemer og avhengighet. Resultatet av samarbeidet har bl. annet ført til at brukerorganisasjonene i 2017 utarbeidet sine egne prioriterte anbefalinger på bakgrunn av retningslinjen. Disse prioriteringene er presentert i Kompetansegruppe rus og psykisk helse og Samarbeidsforumet TSB i Helse Stavangers foretaksområde (dvs. både rådgivere og ledere i kommuner og TSB i Rogaland).

Ansatt ved KoRus Stavanger har fullført master med implementering av nasjonale retningslinjer som tema.

Samme ansatt har presentert masteroppgave om implementering av nasjonale retningslinjer i kompetansegruppen rus og psykisk helse.

KoRus Stavanger har bistått avdeling i TSB for hvordan legge opp internopplæring for å øke kompetanse om nasjonale retningslinjer og deres anbefalinger.

I MI – opplæring synliggjør vi relevante retningslinjer som anbefaler metodikken.

KAP. 3.7 BOLIG FOR VELFERD

I 2017 har KoRus Stavanger hatt samarbeid med Husbanken og Fylkesmannen i Rogaland knyttet til Opptrappingsplanen for rusfeltet. Under Grunnkurs rus, den 15.juni (350 deltakere) ble den nasjonale strategien «Bolig for velferd» presentert. Ellers har Bolig for velferd blitt presentert og løftet frem under samarbeid med ulike kommuner i Rogaland.

KAP. 4 FORSKNING

KoRus Stavanger har en rekke innsatser i grenselandet mellom forskning og kompetansesenterarbeid. Rådgivere ved KoRus vest Stavanger er engasjert i ulike forskningsprosjekter, enten som forskere, eller som igangsetter og fasilitatorer for forskning. Disse innsatsene brukes aktivt i formidlings- og utviklingsarbeid. Senteret har også vært aktiv i den nasjonale gruppen for forskning på KoRus.

I forhold til egne forskningsinnsatser, er KoRus Stavanger engasjert i flere områder som vi tenker er strategisk viktige og sentrale i forhold til kjerneområdene Folkehelse, Tidlig Intervensjon og Rusbehandling.

Det første forskningsområdet er **Recovery-prosesser og recovery-orienterte praksiser**, som er sentralt i forhold til Rusbehandling. Her arbeider vi sammen med KORFOR innenfor rammen av Stayer-studien om en PhD-studie. Første artikkel fra denne studien er nå inne til review hos NAD. Vi inngår videre i et samarbeid med Universitetet i Stavanger og Sandnes kommune om utvikling av forskning og implementering på recovery-orienterte tjenestetilbud, nærmere bestemt det brukerstyrte kurset: «Recovery – min prosess». Vi har også deltatt i evalueringen av Recovery læringsnettverk i samarbeid med KORFOR og Høgskulen på Vestlandet.

Et annet forskningsområde er **Familier og barn**. KoRus Vest Stavanger har i 2017 vært aktivt med i forskningsgruppen tilknyttet Multisenterstudien barn som pårørende, der Rogaland A-senter sammen med Stavanger Universitetssykehus (SUS) inngår som et av fem senter. Arbeidet på dette området i 2017 har først og fremst vært knyttet til en kunnskapsoppsummering om barn og pårørendes levekår. Resultater og analyser fra multisenterstudien har direkte relevans for videre utviklingsarbeid på dette området. Et eksempel på det er et pågående prosjektet samhandling om barn som pårørende i Helse Fonna, som er utviklet på bakgrunn av resultatene fra multisenterstudien, der både aktører innenfor spesialisthelsetjenesten og kommuner er sentrale. Prosjektet er også nært knyttet opp mot BTI-modellen. Her har KoRus Stavanger en aktiv deltaker bl.a gjennom aksjonsforskning/følgeforskning. Prosjektet utføres på oppdrag og i samarbeid med Barnsbeste med midler fra Helsedirektoratet.

I forbindelse med forskningsområdet Familier og barn har vi også samarbeid med tidligere Diakonhjemmet vitenskapelig høgskole (nå VID) og videreutdanning i familierapi m/rusfordypning i Sandnes. Kompetansen vår på dette området brukes aktivt bl.a i forhold til tidlig intervensjonsarbeid, og formidlingsarbeid innenfor rusbehandlingsområdet.

Et annet forskningsområde er **Arbeidsliv og rus/alkoholkultur**. I 2017 har vi vært engasjert i skrivearbeid i tilknytning til resultatene fra WIRUS-studien (se for øvrig kap.5.2), i tillegg til vår rolle der som fasilitator for forskning. Videre har vi vært løpende engasjert som oppdragsgiver for evaluering av alor-nettverk som kom i 2017.

I 2017 har en av rådgiverne ferdigstilt sin mastergrad om implementering av nasjonal faglige retningslinjer for rusbehandling og rehabilitering i kommunale settinger.

Sentrale samarbeidspartnere for KoRus Vest Stavanger i tilknytning til forskning lokalt er STARUS-gruppen (Stavangergruppen for rusmiddelforskning), der Universitetet i Stavanger, Stavanger Universitetssykehus, KORFOR (regionalt kompetansesenter for rusmiddelforskning i Helse Vest) og IRIS inngår. Vi vil bygge videre på dette samarbeidet i vårt Korus-arbeid. KoRus Stavanger ved Rogaland A-senter har ellers samarbeid med Universitetet i Stavanger og VID (tidligere Diakonhjemmet Høgskole) om henholdsvis utvikling av master i Rus og psykisk helse, og rusfordypning i tilknytning til videreutdanning i familierterapi. Vi ser på dette som viktige grensesnitt der kunnskap utvikles og formidles.

Publikasjoner:

Aas, Randi Wågø; Thørrisen, Mikkel Magnus; Sagvaag, Hildegunn; Haveraaen, Lise; Rimstad, Silje Lill Alkoholbruk og alkoholkultur i en fylkeskommune. En case-rapport fra forskningsprosjektet WIRUS. UNIVERSITETET I STAVANGER 2017 (978-82-7644-718-7), 28 SS.

Sagvaag, Hildegunn; Haveraaen, Lise; Rimstad, Silje Lill; Aas, Randi Wågø; Thørrisen, Mikkel Magnus Alkoholbruk og alkoholkultur i et hotell. En case-rapport fra forskningsprosjektet WIRUS. UNIVERSITETET I STAVANGER 2017 (978-82-7644-720-0), 29 SS.

Thørrisen, Mikkel Magnus; Haveraaen, Lise; Aas, Randi Wågø; Sagvaag, Hildegunn; Rimstad, Silje Lill Alkoholbruk og alkoholkultur i en fylkeskommunal helsetjeneste. En case-rapport fra forskningsprosjektet WIRUS. UNIVERSITETET I STAVANGER 2017 (978-82-7644-719-4), 28 SS.

Torleif Ruud, Anne Schanche Selbekk, Maren Løvås, Anne Faugli, Elin Kufås. Life situation and available support for children and partners/spouse of persons with substance use problems. PROSPERO 2017:CRD42017072854
Available from http://www.crd.york.ac.uk/PROSPERO_REBRANDING/display_record.asp?ID=CRD42017072854

Løvås, Maren. Barn som pårørende – resultater fra en multisenterstudie. Rusfag 1/2017 <http://kompetansesenterrus.no/file/34-37-rusfag2017.pdf>

Løvås Maren. Tidlig innsats for gravide og småbarnsmødre – hvordan kan fedre trekkes mer inn? Rusfag 2/2017 <http://kompetansesenterrus.no/file/artikkel-4.pdf>

Presentasjoner på nasjonale og internasjonale konferanser:

- 26.01 «Familien må med i rusbehandling», kommune/spesialisthelsetjeneste, Sogn og Fjordane (i regi av KoRus Bergen) (ca 100)

- 09.02 «En workshop om familieinvolvering i rusbehandling», Årskonferanse i norsk forening for familierapi, Vetre (ca. 30)
- 30.03 «Familien må med i rusbehandling», Ruskonferansen Trondheim (ca 150)
- 10.05 Deltakelse i paneldebatt ,Toppmøte 2017 «Fremtidens samarbeid med og tjenester til pårørende», Nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse, Oslo
- 07.06 «Familieinvolvering i rusbehandling», Nettverkssamling for pårørendeforskning, Stavanger (ca 50)
- 12.10 «Hvordan kan forskningsstudien WIRUS (Workplace Interventions Preventing Risky Use of Alcohol and Sickleave), bidra til enda mer kunnskap om arbeidslivet som arena for å tenke forebygging og tidlig tiltak?, Ruskonferansen “Te ka slags nøtte», Narvik (ca 200)
- 12.10 “Familieinvolvering i rusbehandling – om gapet mellom teori og praksis”, Ruskonferansen “Te ka slags nøtte», Narvik (ca 200)
- 07.11 Deltakelse i paneldebatt, KORFORs jubileumskonferanse, Stavanger (ca 100)

KAP. 5 NASJONALE FUNKSJONER OG SÆRSKILTE OPPDRAG

KAP. 5.1 TILTAK FOR Å STYRKE SAMHANDLING MELLOM SEKTORER, TJENESTER OG NIVÅ

Samarbeid på regionalt nivå – Fylkesmannen i Rogaland

Fylkesmannen i Rogaland og KoRus Stavanger drifter et regionalt nettverk kalt Kompetansegruppen rus og psykisk helse, med representanter fra helseforetakene i fylket, brukerorganisasjoner, kommunerepresentanter fra de største byene og regionene, samt representanter fra utdanningsinstitusjonene i regionen. Kompetansegruppen møtes fire ganger i året, og intensjonen er informasjonsdeling samt brukerinflytelse i forhold til å avdekke kunnskaps- og kompetansesbehov spesielt knyttet til impelmentering av opptrappingsplanen.

KoRus Stavanger utarbeider i samarbeid med fylkesmannen en ”*Regional kompetanseplan*». Dette er en oppdatert oversikt som viser kompetanse og utviklingsarbeid på rus- og psykisk helsefeltet i Rogaland som Fylkesmannen og KoRus vest Stavanger samarbeider om. Alle tiltakene i denne planen i 2017 ble gjennomført med noen få unntak. Dette er en plan som utarbeides blant annet på bakgrunn av innspill fra Kompetansegruppen rus og psykisk helse.

Viderer har KoRus vest Stavanger regelmessige møter gjennom året med rus- og psykisk helserådgiver hos Fylkesmannen i Rogaland. Sammen driver vi et fylkesnettverk for nøkkelpersoner i kommuner og spesialisthelsetjenester på feltet rus og psykisk helse/ROP.

Samarbeid på regionalt nivå – Rogaland fylkeskommune

Fra 2016 har KoRus Stavanger vært fast medlem i fylkeskommunens Rådgivende Folkehelseforum, et organ som skal bistå fylkeskommunen i forståelsen av faktorer som fremmer og hemmer god folkehelse. Vi har også utvidet samarbeidet med Rogaland fylkeskommune innen kommunalt og regionalt

planarbeid, med spesiell fokus på program for folkehelse. KoRus Stavanger er av fylkeskommunen blitt definert som en viktig samarbeidspartner i arbeidet med å formulere søknaden om å bli programfylke for folkehelse.

Samarbeid med andre regionale instanser og kompetansemiljø

KoRus Stavanger er deltaker i kompetansesenterforum for vestlandet som består av RVTS, RKBU, StatPed og KoRus vest Bergen og Stavanger.

Det er utarbeidet et formelt mandat og en avtale for samarbeidet.

Eksempel på samarbeid:

- KoRus Stavanger har vært representert med 2 personer i en faglig ressursgruppe for å bygge opp en ny «Master i rus og psykisk helse» på UiS.
- En representant fra KoRus Stavanger deltar i en ressursgruppe på Diakonhjemmet Høgskole.
- Samarbeid med Familieambulatoriet i Helse Fonna om FAS/ FASD kurser.
- Deltakelse i arbeidsgruppe med fokus på praksisutvikling av recovery-orienterte tjenester i regi av mestringsenheten i Sandnes kommunen, sammen med representanter fra UiS, KorFor, brukerorganisasjon (RIO).
- Samarbeid med andre Korus i forbindelse med AAH (kap. 1.5), arbeidsliv og rus –alor (kap. 1.7) og BIR (kap. 2.3).
- Samarbeidsavtale med AKAN.

Samarbeid med brukerorganisasjoner

Kontakten med brukerorganisasjoner blir ivarettatt på ulike måter:

Eksempel på samarbeid:

- Ulike brukerorganisasjoner innen rus og psykisk helse deltar i flere av våre møter
- Vi benytter brukerrepresentanter som foredragsholdere på flere av våre kurs.
- Implementering av nasjonale faglige retningslinjer

KoRus Stavanger spiller en aktiv rolle i de samarbeidsfora vi er med og bidrar slik til bedre samordning av tjenestene, utvikling av kvaliteten på disse og at tjenestene har et brukerfokus. Videre bistår senteret direktoratet med representanter i diverse arbeids- og prosjektgrupper innen områder for folkehelse, rusbehandling (overdose), tidlig intervensjon og forskning. Helsedirektoratet inviterer også inn til nasjonale samlinger med kompetansemiljøene hvor virksomhetsledere deltar.

KAP. 5.2 WIRUS-STUDIEN (WORKPLACE INTERVENTIONS PREVENTING RISKY USE ALCOHOL AND SICK LEAVE)

Wirus (Workplace Interventions Preventing Risky Use of Alcohol and Sick leave) er et forskningsprosjekt som skal innhente mer kunnskap om arbeidslivet, alkohol og sykefravær. KoRus Stavanger har sammen med Universitetet i Stavanger (UiS) fått i oppdrag av Helsedirektoratet å gjennomføre og evaluere tidlige intervensjoner ved *risikofylt* alkoholbruk hos ansatte. Prosjektet startet i 2013 og beregnes ferdig i 2020.

Rekruttering av bedrifter

I likhet ved foregående år, har KoRus Stavanger i 2017 hatt et tett samarbeid med bedriftshelsetjenesten Stamina Helse, avd Sandnes, for å rekruttere og spre informasjon om studien. Våre kontaktpersoner i Stamina Helse har gitt oss muligheten til å få gjennomføre et informasjonsmøte i hver enkel bedrift. I løpet av 2017 har vi besøkt fire bedrifter via Stamina BHT og en av disse har sagt ja til å delta i studien. Estimert start hos denne bedriften er mai 2018.

På grunn av manglende rekrutteringsarbeid i Nord-Norge, tok vi 2017 kontakt med en ny bedriftshelsetjeneste, Helse og sikkerhet (H&S AS) i Mo i Rana. Rådgivere i H & S AS har gitt oss muligheten til å besøke åtte bedrifter i Nordland fylke og fire av disse har sagt ja til å delta i studien. Vi har gitt informasjon om studien til forskjellige ledd i disse fire bedriftene, som ledere, HMS-ansvarlige, verneombud, tillitsvalgte, akan-medlemmer m.m.

I løpet av 2017 har vi rekruttert seks bedrifter til studien, til sammen ca. 3500 ansatte.

Frem til desember 2017 har ca. 17 500 ansatte fått tilsendt screeningsskjemaet i Wirus studien. Pr 31.12.2017 har vi besøkt 47 bedrifter, ca. 50 % har sagt ja til å delta. Vi opplever at det er en generell velvilje til å delta i studien, samtidig som flere virksomheter må si nei takk, grunnet interne forhold. Alle bedrifter som sier ja til å delta, har en intern koordinator som blir vår kontaktperson gjennom hele studien. Her utveksler vi informasjon, mailadresser, avtaler om intervjuer, er tilgjengelige for spørsmål osv.

Opplæring av bedriftshelsepersonell

Vi har i 2017 etablert et samarbeid med en ekstern BHT i Mo i Rana, Helse & Sikkerhet AS. Vi gjennomførte opplæring av fire rådgivere juni måned 2017. Samme opplæring som vi har gjennomført hos Staminakontorene, samt hos intern BHT i Oslo. For å sikre kvaliteten i utøving av tiltakene i RCT-studien, spesielt vekt på Motiverende Samtale (MI), er det nødvendig med opplæring, oppfølging og veiledning til BHT ansatte over tid. Vi har som mål at kvalifikasjonene til de ansatte som utfører helseundersøkelsene og bistår i RCT-studien, skal være så gode som mulig. Vi har gjennom året sendt informasjon til alle involverte BHT kontorene om rekrutteringsarbeidet, tilbud om veiledning/oppfølging, videreformidlet viktige informasjon i studien, avtaler, godkjenninger, m.m.

Kulturstudien

KoRus Stavanger deltar i kultur-studien ved både å koordinere avtaler mellom UiS og bedriftene, samt at vi deltar på fokusgruppeintervjuene sammen med forsker fra UiS. Vår rolle er å bistå forsker under intervjuene, samt å gi bedriftene et helhetlig bilde av WIRUS prosessen før og etter intervjuene. Både Åsa

Sjøgren og Silje Lill Rimstad fra KoRus Stavanger er medforfatter på flere bedriftsrapporter i Wirus studien, og sistnevnte er også medforfatter på Wirus artikler.

Implementeringsstudien

BHT-ansatte har fått opplæring og fortløpende informasjon om hvordan data skal samles inn til implementeringsstudien. Det har vært et særlig fokus på innsamling av data på våre felles BHT samlinger og vi har bl.a vist film som UiS har laget i denne anledningen. KoRus Stavanger prøver å gi kontinuerlig informasjon, oppmuntring og oppfølging til BHT-ansatte for å holde engasjementet, interessen og aktiviteten oppe.

Oppsummering

Prosjektet er ca.to år forsinket, dette skyldes bl.a etiske godkjenninger fra REK (regionalt etisk råd) som måtte ankes. Prosjektet er per i dag også betydelig større i omfang enn de opprinnelige rammene. Det er bl.a knyttet flere delstudier i prosjektet enn først tenkt, eks. kulturstudien. Rekruttering av bedrifter i samarbeid Stamina Helse har de siste tre årene vært vanskeligere enn i 2014. Dette skyldes med all sannsynlighet de store endringene i arbeidsmarkedet, med oppsigelser, permitteringer og store omorganiseringer i mange bedrifter. Likevel har rekrutteringsarbeidet gått bedre enn forventet og vi opplever at det er stor interesse for å delta i studien når vi har fått gitt informasjon til bedriftene.

Det var forholdsvis lav svarprosent i de tre første bedriftene. I etterkant gjorde vi en betydelig større innsats knyttet til informasjonsarbeidet hos de to neste bedrifter, og her har svarprosenten mer enn doblet seg. Vi kan selvfølgelig ikke konkludere med at det er grunnen til økningen i svarprosent, samtidig er det nok en viktig faktor i rekrutteringsarbeidet.

Det er viktig å fortsette å ha et godt samarbeid med Stamina Helse og Helse & Sikkerhet AS i rekrutteringsarbeid og gjennomføring av RCT-studien. Sammen har vi oppnådd rekrutteringsmålet, med god margin, på 17.000 ansatte, samtidig er antallet ansatte i RCT-studien for lavt. Vi må fortsette å rekruttere noen flere virksomheter i 2018. Vårt mål er å fortsette det gode samarbeid med Universitet i Stavanger. Det er selvsagt avgjørende for studiens kvalitet og fremdrift i dette omfattende og spennende prosjektet.

KAP. 6 ØVRIGE OPPGAVER

KoRus vest Stavanger har linker på sin egen nettside til ulike nasjonale kunnskapskilder:

www.forebygging.no/tidlig_innsats, www.kommunetorget.no, www.snakkomrus.no og Rustelefonen 05888.

I tillegg linker Korus opp til øvrige regionale KoRus og regionale kompetansesentra som vi samarbeider med.

Kunnskapsspredning gjennom Rusfag: Rusfag magasinet har endret form ved at man fra 2017 både har journalistiske artikler og forsker/ fagartikler i samme fagblad med to årlige utgivelser. Korus vest Stavanger bidrar årlig med artikler som når alle 426 kommuner i Norge og en er dermed en nasjonal kunnskapskilde med bred spredningsflate til mange sektorer i kommunene:

- *Rusfag 1/ 2017: Barn som pårørende- Multisenterstudien s34-3; Maren Løvås*
- *Rusfag 1/ 2017: Ungdata: Er det prestasjoner eller relasjoner som skaper psykisk uhelse? s 38-40, Marit Vasshus*
- *Rusfag 1/2017: alor nettverk innen arbeidsliv og rus, s 8-11,Ingunn Svendsen*
- *Rusfag 2/ 2017: Tidlig innsats for gravide og småbarnsforeldre- fødselsdepresjoner hos fedre, s 16-20, Maren Løvås*
- *Rusfag 2/ 2017: Tror på drop in-behandling for ruspasienter, s 30-31, Marit Vasshus*
- *Rusfag 2/ 2017: Alkohol, livsstil og helseutfordringer i et fastlegeperspektiv, s 34-37, Marit Vasshus*

Til sammen seks artikler er forfattet fra Korus vest Stavanger, innenfor oppdragets tematikk, og omfatter 21 sider fordelt på begge Rusfag-utgivelsene.

Rusfagredaksjonen: Redaksjonen inngår i et mangeårig og nært samarbeid mellom KoRus'ene (siden 1998) om utvikling og spredning av kunnskap, metoder og ny forskning på rusfeltet. Målgruppene er kommunene og helsetjenestene, fylkesmenn, universitet og høyskoler, spesialisthelsetjenester, brukere og brukerorganisasjoner.

KAP. 7 ADMINISTRASJON OG FORVALTNING

Alle 26 kommuner i Rogaland er gjort kjent med KoRus Stavanger sine tilbud på kompetansesenteret sin nettside. Kurs- og prosjektkatalogen 2017 er også gjort kjent på kurs og konferanser og profileres på Korus Stavanger - nettsiden. Hvert kurs har kontaktpersoner med mailadresse og mobilnummer for god tilgjengelighet og service for målgruppene. Katalogen ble ikke trykket opp for spredning i 2017 grunnet svakere økonomi.

På nettsiden er det direkte link til kursportalen for påmelding. Når det gjelder profilering av oppdrag og tilbud blir det også vist til kapittelet under.

KAP. 7.1 KOMMUNIKASJON, INFORMASJON OG PROFILERING

Rogaland fylke har en befolkning på 472 024 innbyggere (1.januar 2017), og er dermed Norges 4. største fylke i folketall. Rogaland er blant landets mest urbaniserte fylker, med 87 % bosatt i tettsteder, som er nest høyeste befolkningskonsentrasjon etter Oslo og Akershus. KoRus Stavanger jobber langsiktig og kontinuerlig med å gjøre sitt samfunnsoppdrag kjent i befolkningen og være tilgjengelig for alle fagfolk i de 26 kommunene og i spesialisthelsetjenestene og TSB i regionen.

Nyhetsartikler/aktuelt: I tillegg til generell informasjon om KoRus Stavanger sine aktiviteter og tilbud, inkludert samarbeidsprosjekter, produseres nyhetsartikler innen kjerneområdene. I 2017 ble det produsert 45 nettartikler:

- *Forebygging og folkehelse: 17 artikler (2015: 8 artikler)*
- *Tidlig intervensjon: 14 artikler (2015: 12 artikler)*
- *Rusbehandling: 14 artikler (2015: 20 artikler)*

Facebook: ble etablert i februar 2015 som et ekstra virkemiddel til spredning av fagstoff og tilbud fra KoRus Stavanger. Nær 90 % av befolkningen benytter denne digitale sosiale nettverksplattformen, som dermed har et rikt spredningspotensiale. Dette er et effektivt og nyttig virkemiddel i forhold til synliggjøring, ressursutnyttelse og kostnad. Dette viser også det høye antallet visninger/ personer i nettverkene som vi har nådd med informasjonen:

For 2017 er 70 nyhetsposter forfattet med 41.645 personlige treff (2015: 62 nyhetsposter fikk 32 615 unike personlige treff) blant fagfolk, brukere, journalister, politikere og andre interesserte i sosiale nettverk i befolkningen. Det er en økning på ca 23 prosent. Produksjonen er godt spredt over hele året, med en topp på 13 poster i juni med 9886 personlige treff. Den nyhetsposten som hadde flest visninger hadde 3618 treff. Deling er en effektiv måte å spre informasjon på, noe våre samarbeidspartnere også bidrar til.

Kurs og konferanser: er en viktig arena for synliggjøring og profilering av KoRus Stavanger sitt samfunnsoppdrag og virksomhet. Disse utgjør en møteplass for faglig oppdatering, synliggjøring av KoRus Stavanger sin kompetanse og tilbud, og utvikling av faglige nettverk og relasjonsbygging. Dette genererer økt kontakt og kontaktetablering som gir nye bestillinger til KoRus vest Stavanger. Samlet er disse arenaene svært viktige for å synliggjøre samfunnsoppdraget, omdømmebygging og samfunnskontakt.

Kors Stavanger publiserte også for 2017 (for fjerde år på rad) en egen digital kurs og prosjektkatalog, med en meny som gir god oversikt over tilbud til kommunene. Den inneholdt:

- *20 dager med kurs, konferanser og nettverkssamlinger.*
- *Tilbud om temaforedrag, 4 prosjekter, 9 andre kompetansebyggende tiltak. I tillegg kommer nettverkssamlinger med faglig oppdatering som planlegges ilt året, på bakgrunn av oppdraget.*

Informasjonsmaterieill: Annen type informasjon og profilering som forsterker dette er brosjyrer og materieill i tilknytning til alkohol og rusmiddelbruk for ulike aldersgrupper og målgrupper.

Medieoppslag: lokale medier er viktige spredningsplattformer for KoRus Stavanger sin innsats, både i forhold til Ungdata, rusmiddelpolitikk og tidlig innsats. Medieprofilering brukes ved relevant, ny kunnskap og resultater av Ungdata undersøkelsene, tidlig innsats overfor barn i rusfamilier og Multisenterstudien som inkluderte fem Helseforetak og egen virksomhet. Disse kan man nå store deler av befolkningen med og folkehelseopplysning vekker ofte interesse i befolkningen.

- Intervju i forbindelse med Toppmøte 10.05.2017 <http://www.erfaringskompetanse.no/toppmote/toppmote-2017-villige-a-hjelpe-ma-trekkes-starten/>
- Intervju i SPOR 3/2017 <http://www.korusnord.no/Aktuelt/Familieinvolvering-i-rusbehandling/>
- Barnsbeste videoblogg: i tilknytning til Nettverkssamling for pårørendeforskning (juni 2017): <https://www.facebook.com/145273652164268/videos/1601300056561613/>
- «Ikke et enkeltmannsforetak liksom...» Fagblogg for Barnsbeste desember 2017 <https://barnsbesteblogg.com/2017/12/19/ikke-et-enkeltmannsforetak-liksom/>
- Oppslag/artikkel den 11.05.2017 v/ Eivind Kasin ved nettstedet Idebanken- for arbeidsliv som inkluderer: *Nyttig nettverk om arbeidsliv og rus*
Link: <http://www.idebanken.org/inspirasjon/artikler/nyttig-nettverk-om-arbeidsliv-og-rus>

Kronikker og fagblogger: er et annet virkemiddel som når bredt ut i befolkningen om alkoholkultur i arbeidsliv (WIRUS), barn som pårørende (Multisenterstudien) og om gravide og rusavhengighet. Alkohol og familieferien og alkoholbruk i julen er veldig spredningsvennlig stoff for mediene, og en KoRus - ansatt fikk oppslag i syv ulike redaksjoner nasjonalt med intervju om råd om hvordan man kan forholde seg.

- Kronikk- Stavanger Aftenblad, «Mange barn vil ha mindre drikking, 90 000 barn lever med foreldres drikking, da kan ferien være ekstra krevende». 17.07.2017
- «Barn fortjener en ferie fylt av gode minner, ikke fylt av fulle voksne». 6 Juni 2017, Intervju med Maren Løvås i Aftenposten/ aftenbladet og seks andre nettaviser
- «Mange barn har grunn til å grue seg til høytiden», Intervju artikkel med Maren Løvås, Aftenposten / Aftenbladet og i seks andre nettaviser: hadde oppslag 23. desember 2017

Samlet utgjør disse ulike plattformene virkemidler med rike muligheter til å nå bredt både hele befolkningen som folkehelseopplysning, samt de målgruppene som inngår i kjerneoppdraget fra Helsedirektoratet.

KAP. 8 OVERSIKT OVER ANSATTE VED KORUS VEST STAVANGER I 2017 – ANTALL, ÅRSVERK OG KOMPETANSE

Navn:	Stilling:	Utdanning:	Arbeidsområder:	Begynt/ sluttet 2017:	Stillings- brøk:
Ingve Kindervaag	Seniorrådgiver	Helse (sykepleie), samfunnsfag, administrasjon og ledelse.	Folkehelseområdet. Bidra i implementering og gjennomføring av tiltak, recovery-nettverk (KS) m.m.	Sluttet 01.09.2017	100%
Åsa Sjøgren	Rådgiver	Sykepleier med videreutdanning i psykisk helse, pedagogikk og rusforebygging.	Tidlig Intervensjon og prosjektleder for Virus (50%), overdoseforebyggende arbeid, m.m.		100%
Silje Lill Rimstad	Rådgiver	Klinisk sosionom/ familierapeut, Master i rus, vold, traumer og selvmordsforebygging	Fagkoordinator for Rusbehandling: Motiverende Intervju (MI), grunnopplæring i rus og psykisk helse, statlige veiledere og rundskriv, m.m.		100%
Ingunn K. Svendsen	Spesialrådgiver	Klinisk spesialist i psykiatrisk sykepleie, veileder.	Rusmiddelforebygging og folkehelse med fokus på ansvarlig alkoholhåndtering (AAH) og Alor-satsingen, m.m.		100%
Inger Eide Robertson	Rådgiver/Leder	Sosiolog, Phd-kandidat.	Rusmiddelforebygging og folkehelsearbeid, UngData, HKH, Recovery/brukerperspektivet, m.m.		100% (RAS dekker 20%)
Sven Gustafsson	Rådgiver	Sosionom, master i sosialt arbeid.	Fagkoordinator rusmiddelforebygging og folkehelsearbeid. UngData, BrukerPlan og planarbeid i kommunene		100%
Ingrid R. Strømsvold	Rådgiver	Sosionom, videreutdanning i psykisk helse, veiledning, Påbegynt master i Helse-vitenskap – fordypning i rus	Tidlig Intervensjon, grunnopplæring i rus, Motiverende samtale (MI), m.m.		100%
Marit Vasshus	Kommunikasjons- rådgiver	Journalist, BI OSL: Master Public Relations and Corporate Communications (del I), UIS: statistikk & forskningsmetode,	Kommunikasjonsansvarlig, profilering Hdir kampanjer, redaktør kurs- og prosjektkatalog 2017, Artikler Rusfag, Profilering kurs og konferanser, Redaktør Korus – nettside, produksjon artikler innen oppdragsområdene,		50 %

		organisasjonpsykologi, UIT: psykologi, HIS:barnevernspedagog, veiledning.	profilering, koordinering av årlige konferansen ”Mot til å se - evne til å handle”.		
Anne S. Selbekk	Rådgiver	Sosiolog, Phd.	Tidlig Intervensjon: Familieperspektivet., m.m.		60%
Maren Løvås	Rådgiver	Barnevernspedagog, sosialantropolog og Master i familieterapi.	Tidlig Intervensjon – barneperspektivet, BIR, ”Mot til å se – evne til å handle”, multisenterstudien, m.m.		100%
Bernt Netland	Rådgiver	Sosionom med videreutdanning i forebyggende arbeid.	Tidlig Intervensjon i Helse Fonna - ”Haugalandsløftet”, ”skolefraværprosjektet, BTI, m.m.		20%

KAP. 9 REGNSKAP FOR KORUS VEST STAVANGER – 2017

Revisorgodkjent regnskap for KoRus vest Stavanger – 2017 sendes seperat.